

KONZOLIDÁTOŘI U VESLA

Novým předsedou Svazu českých spisovatelů byl určen Michal Černík. Po roce 1969, kdy byl rozpuštěn spisovatelský svaz, v jehož čelo byl zvolen Jaroslav Seifert, je to již čtvrtý představitel na tomto místě. Nejdříve se dal do tohoto neblahého úkolu jmenovat Kainar, po něm přišel Rybák, kterého pak nahradil Skála. A nyní tedy čtyřicátník Černík. Patří ke skupině, která před dvaceti lety se přimkla ke "konzolidační" perzekuci české literatury a rozehrála svou hru s cynickostí, jež snad nemá obdoby. Šla nahoru ve chvíli, kdy byly umlčeny desítky českých spisovatelů, kdy jejich rukopisy nesměly vycházet, připravené knihy skončily ve stoupě, jejich díla byla vyřazena z knihoven a jména zmizela. Původně jako kolektivní kulturní sdružení při Socialistickém svazu mládeže, v jehož vedení stáli Poležný, Himl a další, později jako jednotlivci pověřovaní důležitými funkcemi - ale vždy s úmyslem vmluvit se do přízně husákovského aparátu a moci i rozestavit své členy na místa nejvlivnější. Jejich dogmatický kritik Peterka / "Jsme generací křtěnou Unorem" / získal pozici tajemníka Svazu spisovatelů, Čejka se stal šefredaktorem Tvorby, Sýs řídí týdeník Kmen, Černík po redaktorování v Panorámě a vydání několika knížeček byl jmenován zasloužilým umělcem, což byla příprava k jeho povolání do funkce předseda Svazu spisovatelů. Pelce poslali do nakladatelství Mladé fronty, kde dělá šefredaktora, další člen skupiny J. Šimon šefredaktoruje v Odeonu. Mají kolem sebe i další "mládežníky" po redakcích, kteří vsadili na stejnou kartu.

Od svého vstupu do literatury politicky kolaborují a slouží moci. Vybrali si tento svůj úkol sami. Literární "mládeže" jde s námi - mohli pak tvrdit likvidátoři českého písemnictví a ukazovat přitom právě na ně. Tím spíše odpudivější je jejich hra, kterou před veřejností provozují. Tváří se jako "kritici" poměrů, nasazují masku odbojníků a neposluchů, občas pronesou kritické slovo... Vždycky to však má své hranice, režimové a systémové. Jejich kritika je na úrovni komunálních připomínek, jádro marasmu zamlčují a skutečného viníka tito jinak bystrozrací mladíci vidět nechtějí.

Ukázkou těchto postojů je i nedávný rozhovor Michala Černíka v Rudém právu /9. září 1988/ nazvaný "O kvalitě, kontinuitě, tvůrčí svobodě". Před časem horlil Černíkův předchůdce Skála, že nemohou udělit generální pardon všem spisovatelům daným režimem do klatby. Budou prý je politicky hodnotit, každého zvlášť a důkladně. Skála odešel, jeho štafetu však převzal beze zbytku Černík. Nejdříve praví, že je třeba pracovat "nově v duchu dnešních společenských přeměn". Tuto "novost" konkretizuje takto: "Musíme se zabývat těmi spisovateli, kteří dosud stojí mimo naše společenské a literární dění. Musíme se zamyslet nad jejich politickými omyly v letech minulých, nad jejich dnešními postoji... A oni zase musejí dostat možnost obhájit se svým dílem, svými občanskými postoji, svým vztahem k socialismu".

Tedy: apriorismus nejtěžšího kalibru. Je jednou provždy dáno: Dopustili jste se chyb - a co když ne, co když jsme měli pravdu? - a my jsme ochotní k velkorysosti - mírně přihnout oči, jestliže d n e s "svými občanskými postoji" podporujete současný režim. Věru, dokonale hodnocení... V čem se liší od kádrování padesátých let? Snad jen větší věrolomnost a prolhanost.

Čtème dál v Černíkově vyznání: "Naopak je třeba zásadně odmítnout ty, kteří stáli a dále stojí na protisocialistických pozicích, kteří s nenávistnou vehemencí napadají vše, co v naší společnosti vzniklo, vzniká a plnohodnotně žije." Za taková stanoviska by se nemusel stydět žádná skalní dogmatik stalinského ražení.

"emají to však snadné černíkovští koryfejové! V rozhovoru si Černík stěžuje na nezáměr mladé generace o jejich díla: "Na Wolkrově Prostějově jedna mladá recitátorka prohlásila, že nečte současnou poesii, protože je oficiální a špatná, že ta nejlepší poezie je v "samizdatech", protože jinak vycházet nemůže". A Černík hned zaútočí: neuznává se tu žádná hodnota prý proto, že vznikla právě v této dnešní společnosti. Podle něho je to "demagogie a dogmatismus". Zametej, zasloužilý umělce, raději před vlastním prahem!

Podívejme se i na teoretickou fundovanost nového předsedy. Když se do redaktor Rudého práva zeptá, v čem spatřuje kontinuitu současné literatury s třicátými lety a vývojem po roce 1945, Černík spěchá, aby ho opravil. Zdvihá ukazováček a hrozivě dodává: "Musím přidat ještě dvacátá léta, protože Rijnovou revolucí i u nás začala nová epocha a ta otevřela nové vidění světa,

nabídla nové myšlení a uvolnila nesmírnou tvůrčí energii". Černík opakuje plytké fráze stylu "Bez říjnové revoluce by nebylo samostatné Československo" a podává o sobě zprávu vsutku nelichotivou. Dvacátá léta jsou přece spjata především s počátkem samostatného státu, s jeho svobodným životem, demokracií i problémy nové cesty. Česká literatura se zotavila z tohoto kolektivního pocitu nového státu i jeho života a perspektiv. Dělat z českého spisovatele loutku, kterým teprve Říjnová revoluce otevřela oči a umožnila - nabídla "nové myšlení", je směšné. Trapná, ubohá lež.

Jenže Černík pokračuje. Přeskočí dvacet let a tyrdí, že kromě osvobození v roce 1945 "měl na literaturu silný inspirační vliv Unor". Tehdy se - podle tohoto mudrce - otevřely nové obzory... "Základní pokrokový proud naší literatury dál razil svou cestu". Pohrobek Ladislava Štolla by se jistě dočkal potlesku této byvší tristní kapacity. Vždyť období padesátých let tak Černíkem vychvalované je nejen dobou umlčování, ale i vraždění. Kalandra, Zahradníček, Palivec, Knap, Křelina, Kalista, Renč, Kostohryz, Svobodová, Rotrekl, Teige - a kolik ještě dalších se stávají obětí politické justice a literárních čistek. Vývoj české literatury se právě tehdy zbrzdil a mnohým spisovatelům vůbec znemožnil na dlouhá léta literárně existovat. Kdo kdy spočte tuto tragickou přervu?

Před závěrem rozhovoru s Rudým právem píše Černík ódu na "nejlepší současná díla", která "získávají další pevninu socialistického realismu". Oživuje tento dávný mrtvý a netvůrčí - ismus a současně jako úplný literární začátečník opakuje strašidla, která obcházela prý českou literaturu: existencialismus / snad Halas nebo Orten?/, nihilismus / snad Mácha nebo Holan?/, mystiku / snad Březina nebo Zahradníček?/. Proboha, ke komu chodil tento podučitel do základní literární školy? Vytahuje "poučky" padesátých let a nechápe, že už dávno zvětraly. Zachranuje se posléze z této šlamastiky, kterou si sám způsobil, tím, že mu záchranný pás hodí - kdo jiný? - marxismus- leninismus. "Nové myšlení není v podstatě žádné nové myšlení", zjišťuje odvázně, "ale návrat ke správnému tlumočení marxisticko - leninských myšlenek z obecné roviny do života..." Tak prosté to tedy je, spisovatelé! Co že to stále nechápete, už to do vás hustí mocnáři přes čtyřicet let, a vy pořád nic...

Pravý muž na pravém místě tenhle Černík! Kam se po tragedii roku 1968 vklínil, tam zůstal. Slouží do roztrhání těla. Nikdo mu pravda tu společnost místodržících ani jeho službu nezávidí.

x

Co říci na závěr?

Oficiální mluvčí oficiální literatury nemůže přiznat, že existuje velká česká literatura vycházející jednak v cizině, jednak ve strojpisech doma. Tato rozhodující část nepotřebuje ovšem uznání Černíků a jeho principálů. Existuje přes všechen útlak, do jehož mašinérie patří i Svaz spisovatelů, a přežije svým myšlenkovým poselstvím i osobitým uměleckým výrazem, ať se ji jakékoliv perzekuce snaží zlikvidovat. Ac i svým údelem tolik současná, bude náležitě budovností, až po všech Černících a podobných neštěkne ani pes.

SEVERUS

NOVINKY ČESKÉ EXPEDICE

V řadě "Prostor" byla opsána větší studie Jindřicha Chalupeckého "Jakub Deml". - Dalším svazkem řady "Opus" je Dynamoarchismus, opis zcela neznámého sborníku z roku 1946, který tehdy připravila a vydala skupina mladých - Grossman, Morák, Listopád, Hořec, Andrenik a další. - "Barok a současná doba" se jmenuje studie Zdenka Kalisty opisovaná v řadě "Prostor, v níž jsou priorayeny další dva rukopisy: František Hartman :Konec Rakouska- Uherska a vznik Československa" ve dvou dílech a F.X. Šalda: O svobodě a demokracii - výběr z neznámých článků ze Šaldova zápisníku, které byl vypuštěny z knižních vydání. S doslovem Františka Kautmana.

CITUJTE, PROSÍM

Pokud citujete z ~~Opus~~ Pokusu, uvádějte, prosím, pramen.
ČERNÍKOV PERNÍK

Nechutná tak režimu
ani pardubický perník
jako ten, co peče mu,
spisovatel Černík.

IGNOTUS